

Asia: VN/30787/2022

Arviomuistio saaristolain päivittämistarpeista

Pykäläkohtaiset kommentit

Kommentit lain tarkoitukseen liittyen (§ 2 Lain tarkoitus)

Etelä-Karjalan liitto pitää tärkeinä arviomuistiossa esitettyjä huomioita lain tarkoitusta koskevasta pykälästä. Liitto näkee tarpeellisena huomioida valtion ja kuntien lisäksi hyvinvointialueet. 'Saariston kiinteä asutus' on ajasta jäänyt ja vanhentunut käsite, sillä erityisesti Koronan myötä asuminen ja työskentely on muuttanut muotoaan. Ihmiset asuvat, työskentelevät, yrittävät, opiskelevat ja lomailevat monipaikkaisesti ja tämä tulee huomioida lain päivityksessä. Järvi-Suomen alueella tämä nousee korostuneesti esille sillä monessa saaristo- ja saaristo-osakunnassa monipaikkaisuus moninkertaistaa asukasmäärän erityisesti kesäaikaan.

Etelä-Karjalan liitto haluaa korostaa että. saaristoalueet ovat hyvin heterogeenisiä, ne eroavat toisistaan erityisesti aluerakenteen, saavutettavuuden, asukastieheyden, demografian ja elinvoiman osalta. Järvi-Suomen saaristo poikkeaa tässä suhteessa olennaisesti merisaariston nähden. Järvi-Suomessa asukastiheys on huomattavasti matalampi, ikärakenne vanhempi ja väestökehitys negatiivinen. Saaristoisuus, erityisesti järvisyys asettaa suuria vaatimuksia Järvi-Suomen saariston palvelutarjonnalle, elinkeinoille ja alueen kehittämistyölle. Alueen rikkonaisuudesta johtuen kulkeminen, palvelujen tuottaminen ja infran rakentaminen on kustannuksiltaan merkittävästi suurempaa kuin muilla alueilla.

Nämä ovat seikkoja, joka olisi hyvä huomioida myös lain tarkoitus -pykälässä, ja nähdä yhteys siihen, että ko. rahoitus turvaa peruspalveluiden ylläpidon lain edellyttämällä tavalla laajasti saaristoisilla alueilla.

Kommentit saariston käsitteeseen liittyen (§ 3 Saariston käsite)

Etelä-Karjalan liitto näkee, että saariston käsitteen määrittely kaippaa täsmentämistä.

Saaristoluokituksessa on tuotu esille tarvetta nähdä Järvi-Suomen alueella vaikuttava järvisyyden rikkonaisuus. On erityisesti tunnistettu vesistöjen aiheuttamia saavutettavuushaittoja, jolloin saaristomaisia manneralueita muodostuu erityisesti vesistöjen rikkomien sisämaan järviolueille ja suurten vesistöjen ympäristöön, missä laajat vesialueet aiheuttavat merkittäviä saavutettavuushaittoja. Järvi-Suomessa, jossa ei ole yhteysaluksia, vaan saaristoalueella kulkeminen perustuu losseihin, joita ovat Varsinais-Suomen ELY-keskuksen hankkimat ”maantielauttaliikennepalvelut”, yksityistielossit ja maantietyhteydet. Yksitystiellosseista valta-osa on Järvi-Suomen saaristossa, ja näistä kunnat ja käyttäjät maksavat oman osansa.

Järvi-Suomen saaristossa maantietyhteydet ovat rikkonaisuudesta johtuen usein pitkät, kunnan sisällä voit nähdä lähellä naapurikylän ja -talon, mutta tietä pitkin sinne voi olla kymmenien kilometrien matka. Järvi-Suomen saaristo poikkeaa tässä suhteessa olennaisesti merisaariston nähden. On hyvä, että saariston käsitteessä on huomioitu tämä, hyvin tärkeä ominaisuus.

Kommentit elinkeinotoiminnan tukemiseen liittyen (§ 4 Elinkeinotoiminnan tukeminen)

Elinkeinotoiminnan tukeminen on siirtynyt suurelta osin EU-osarahoittamien yritys- ja kehittämistukien kautta tapahtuvaksi. Saaristokuntiin ja saaristo-osakuntiin ei ole kohdistunut aluetukien kautta erityistä tukea. Lainkohdan muotoilussa tuleekin huomioida mm. EU-rahoituksen korostunut rooli elinkeinotoiminnan tukemisessa ja mahdolliset kansalliset tuet.

Kommentit liikenne- ja kuljetuspalveluihin liittyen (§ 5 Liikenne- ja kuljetuspalvelut)

Etelä-Karjalan liiton näkemyksen mukaan liikenne- ja kuljetuspalvelujen kohdalla tulee huomioida nykyistä kirjausta laajempi käyttäjäkunta. Saaristoliikenne palvelee tällä hetkellä kaikkia saaristossa liikkujia eikä ainoastaan saariston vakinaista väestöä, tulee huomioida mm. etätöitä/monipaikkaista työtä tekevät sekä matkailun ja vapaa-ajan tarpeet. Järvi-Suomen saaristoalueiden lossien korvaamiseen silloilla tulisi panostaa, lainkohtaa uudistettaessa tulee kirjata myös liikenneinfraan panostaminen.

Kommentit peruspalveluihin ja erityispalveluihin liittyen (§ 6 Peruspalvelut ja erityispalvelut)

Etelä-Karjalan liitto näkee, että on tarpeen huomioida saariston vakinaisen väestön lisäksi monipaikkainen ja osa-aikainen väestö, ja niiden palvelutarpeet. Sote- ja pelastuspalveluiden osalta järjestäjänä jatkossa toimivat hyvinvointialueet tulee myös lisätä pykälään.

Kommentit valtion työpaikkoihin liittyen (§ 7 Valtion työpaikat)

Valtion työpaikkoja koskeva pykälä tulee uudistaa vastaamaan nykytilannetta ja palvelujen kehityskuvaa. Valtion työpaikat ovat valitettavasti hyvin pitkälti poistuneet saaristoalueilta ja myös muista maaseutukunnista. Sen sijaan on hyvä arvioida julkisten palveluiden saatavuutta fyysisen ja digitaalisen saavutettavuuden näkökulmasta sekä luoda edellytyksiä monipaikkaisen työnteon mahdollistamiseksi.

Kommentit alueiden käytön suunnitteluun liittyen (§ 8 Alueiden käytön suunnittelu)

Etelä-Karjalan liitto toteaa, että alueiden käytön suunnittelua koskeva pykälä on tarpeen säilyttää saaristolaissa. Alueiden käytön suunnittelun päivitettävät kirjaukset tulee koordinoida meneillään

olevaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistamiseen. Maakuntien liittojen vastuulla oleva maakuntakaavoitus on myös hyvä huomioida.

Kommentit saaristokuntaan liittyen (§ 9 Saaristokunta)

Pykälä saaristokunnasta on yksi saaristolain tärkeimmistä ja vaikuttavimmista pykälistä. Etelä-Karjalan liitto yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen saaristokuntien ja saaristo-osia sisältävien kuntien määrittelyn täsmentämistarpeesta, jossa on tärkeää huomioida Järvi-Suomen saariston erityispiirteet.

Järvi-Suomen saariston erikoispiirteitä ovat rikkonaisuus, palvelujen ja palvelutarjonnan saavutettavuuden vaatavuus, väestön ikärakenne, harva asukastiheys, kausiasuminen ja monipaikkaisuus, seikkoja, jotka merkittäväällä tavalla vaikuttavat saaristokuntien arjen palvelujen tuottamiseen ja kustannuksiin.

Kommentit saaristokunnan taloudelliseen asemaan liittyen (§ 10 Saaristokunnan taloudellinen asema)

Työryhmän arvio: Saaristolaisien osalta kunnan taloudellinen asema (kantokyky) ei ole enää tuen määrään vaikuttava tekijä tai tuen myöntämisen peruste. Saaristolaisia on siis ollut pääasiallinen ko. pykälän mukainen tukitoimi.

Etelä-Karjalan liitto yhtyy näkemykseen, että tämä pykälä nähdään arviomuistiossa lähtökohtaisesti vanhentuneena ja poistettavana kohtana.

Kommentit saaristoasioiden hoitoon kunnassa liittyen (§ 11 Saaristoasioiden hoito kunnassa)

Kunnan saaristoasioiden järjestämisestä ja hallinnosta kunnissa ei ole tarvetta nykyisen kaltaiseen pykälään. Kunnilla on lain mukainen itsehallinto, eikä ole tarkoituksenmukaista pitää sitä määrittävää pykälää saaristoasioiden hoitamiseen liittyen.

Kommentit ympäristöhoitoavustukseen liittyen (§ 12 Ympäristöhoitoavustus)

Etelä-Karjalan liitto yhtyy arviomuistion näkökantaan, että pykälä 12 on edelleen tärkeä ja ajankohtainen, mutta kaipaa päivitystä ja kokonaisvaltaisuutta. Pykälässä tulisi nykyistä laajalaisemmin huomioida mahdollisuudet luonnon ja kulttuuriympäristön hoitoon kanavoitaviin tukimuotoihin, joita monista lähteistä on saatavissa.

Kommentit muihin tukitoimiin liittyen (§ 13 Muut tukitoimet)

Etelä-Karjalan liitolla ei kommentoitavaa.

Kommentit saaristoasiain neuvottelukuntaan liittyen (§ 14 Saaristoasiain neuvottelukunta)

Arviomuistiossa todetaan aivan oikein, että saaristolaissa tulee olla maininta saaristoasiain neuvottelukunnasta. Etelä-Karjalan liitto tukee muistion näkemystä, että lakiin tulee lisätä maininta neuvottelukunnan parlamentaarisuudesta. Kansanedustajien osallistuminen saaristoasioiden kehittämiseen on nähtävä erityisen merkittävänä ja jopa korvaamattomana, sillä on merkittävä

vaikutus asioiden etenemiseen poliittisessa päätöksenteossa. Neuvottelukunnan kokoonpanossa on tärkeää huomioida myös alueellinen edustavuus. Neuvottelukunnalle asioita valmistelevan saaristoasian neuvottelukunnan sihteeristön asema voitaisiin kirjoittaa lakiin.

Muuta kommentoitavaa saaristolain päivittämiseen liittyen

Etelä-Karjalan liitto kiittää saamastaan lausuntopyyntöä ja mahdollisuudesta tuoda näkemyksensä esille arviomuistioon saaristolain päivittämistarpeesta. Etelä-Karjalan liitto haluaa tässä yhteydessä kiittää Saaristoasian neuvottelukuntaa ja valmistelutahoja aktiivisesta yhteydenpidosta ja vuorovaikutuksesta saaristoasioissa, ne ovat meille tärkeässä osassa Etelä-Karjalan maakunnan kehittämistyössä.

Jari Lantta
Etelä-Karjalan liitto. maaseutuasiamies, elivoimayksikkö